

JUUBELIKONVERENTSIST

Käesolev aasta on Eesti Genealoogia Seltsi asutamise 15. juubeliaasta, mille raames on toimunud juba mitmeid huvitavaid üritusi. Nüüd on kätte jõudnud sügishooaeg ning selle kõige olulisemaks sündmuseks kujuneb teaduskonverents, mis toimub 12. novembril 2005. a algusega kell 11.00. See on tavapärase Tallinna osakonna koosoleku toimumise päev ehk siis novembrikuu teine laupäev. Osalejate registreerimine algab 1 tund enne algust. Toimumise koht on Tallinna Ülikooli (endise Tallinna Pedagoogikaülikooli) aula aadressil Narva mnt 25. Aula asub peahoone 3. korrusel.

Kui Tallinna ja selle lähiümbruse elanikud loodetavasti teavad Tallinna Ülikooli asukohta, siis kaugemalt tulijaile anname teada, et rongiga Balti jaama saabujatel on kõige lihtsam istuda trammi nr 1 ja sõita kesklinna suunas. Väljuda tuleb Fr.R.Kreutzwaldi peatuses ning Tallinna Ülikooli hooned ongi sealsamas teisel pool tänavat. Tallinna Autobussijaamast tulijad peaksid istuma trammi nr 2 või nr 4 ja sõitma samuti kesklinna suunas kuni Hobujaama peatuseni. Seal tuleb istuda ümber Kadrioru poole sõitvasse trammi nr 1 või nr 3 ning sõita üks peatusevahe.

Autodega tulijaile teadmiseks, et Tallinna Ülikooli hooned asuvad peaaegu tasulise parkimise ala servas, seetõttu ei tohiks läheduses autode parkimisega probleeme tekkida. Hea koht parkimiseks on ülikooli hoonete rea otsas, Fuji esinduse juures (enne metodisti kirikut).

Konverentsisaali ootame kuulajatena nii EGeSi liikmeid kui ka teisi suguvõsaurimisest huvitatud isikuid üle Eesti. Osalejate hulka loodame kaasata mitmete õppeasutuste õppureid ja õpetajaid. Saalis on ligikaudu 300 istekohta.

Eelseisvast konverentsist kavatsame üldsust teavitada peamiselt ajakirjanduse kaudu. Teated paneme välja ka EGeSi ja selle osakondade kodulehtedele internetis. Samuti oleme teinud ning teeme eelutvustusi konverentsist septembris ja oktoobris toimunud ning toimuvatel seltsi osakondade koosolekutel.

Teaduskonverents on mõeldud suguvõsaurimise kui rahvakultuuri ühe ilmingu järjekordseks tutvustamiseks laiemale üldsusele. Konverentsil on kavas vaadata tagasi senitehtule ning samuti virgutada uusi inimesi genealoogilisele uurimistööle. Korraldajad loodavad, et lisaks oma suguvõsa ajaloo väljaselgitamisele võimaldab genealoogiline uurimistöö muuhulgas esile tuua ajas kulgenud kohalikku seltsielu ning seda kujundanud inimesi ja olukordi. Loodame, et kavandatav konverents aitab tõhusalt kaasa ka kohalike paikkondade ajaloo, asustuse ja kultuurilimingute iseärasuste ning igapäevaelu kulgemise ja edenemise edaspidisele tundmaõppimisele huviliste poolt.

Konverentsi kava on koostatud põhimõttel, et kuulajaskond saaks võimalikult mitmekülgse ülevaate Eesti Genealoogia Seltsi poolt 15 aasta jooksul läbikäidud teest, tänastest tegemistest, suguvõsaurimise aktuaalsetest probleemidest ning samuti tulevikuperspektiividest. Esinejateks on nii EGeSi enda liikmed, kes on valdavalt ajaloo huvilised, kui ka välisesinejad, kes on oma ala professionaalid.

Konverentsi kava hõlmab otseselt genealoogia küsimusi ja lisaks sellele ka teemasid, millela jäaksid suguvõsaurimused ühekülgseteks ja pinnapealseteks. Seltsi juhatuse esimees Raivo Maine teeb oma ettekandes ülevaate meie tegevusest 15 aasta jooksul. Eesti Vabariigi Riigikogu liige ja erakonna Isamaaliit esimees, ajaloolane Tõnis Lukas tutvustab mõningaid väljapaistvaid baltisaksa suguvõsasi. Tartu Ülikooli ajaloo osakonna arhiivinduse korraldaja professori Aadu Musta ettekandes räägitakse Venemaa arhiivide olukorrast ning sellest, mida oleks eestlastest suguvõsa-uurijatel nendest arhiividest võimalik enda jaoks kasulikku leida.

Sihtasutuse Anti-Liew & Hingehooldus nõukogu esimees ja konsultant Anti Liiv kõneleb suguvõsaurimisest kui meeldivast vaheldusest igapäevaelus ning sellest, kuidas suguvõsaurimine mõjutab inimese vaimset tervist. Seltsi juhatuse aseesimees Ants Roomets heidab pilgu eestikeelse genealoogia algusaastatesse ja teeb ülevaate Martin Lipu tegevusest. EGeSi juhatuse liige, uurimisjuht Harry Tuulik räägib meie seltsi liikmete poolt uuritavatest suguvõsadest ning Tartu Ülikooli arstiteaduskonna meditsiiniajaloo lektori Ken Kallingu esinemise kaudu saadakse tuttavaks eugeenika ehk nn tõutervishoiu temaatikaga.

Rahvusarhiivi ajalooarhiivi kogude osakonna teatmetalituse arhiivaar Kalev Jaago teeb esimesi kokkuvõtteid suguvõsaurimisest, mis on tehtud arhiivimaterjalide kasutamisel arvutite ja interneti kaudu – teisisõnu Saagast. OÜ Eesti Isikuloo Keskus juhataja ja ajaloolane ning EGeSi juhatuse liige Fred Puss meenutab aega, kui Nõukogude Venemaalt naasid Eesti Vabariiki kunagi varem sellele alale väljarännanud eestlased või nende järeltulijad.

Planeeritud on koostada ja trükkida infoprošüür konverentsi kavaga ning ettekannete lühikokkuvõtetega.

Seoses konverentsiga on Tallinna Ülikooli õpperaamatukogus (asub keeltemaja 2. korrusel) kirjandusest leitud sugupuude ja suguvõsatabelite näitus, millega saab tutvuda alates 31. oktoobrist kuni 21. novembrini, aga ka konverentsi päeval kella 11 kuni 15. Sama aeg on ka teistel laupäevadel, esmaspäevast reedeni aga kella 9-19 (pühapäeviti suletud).

Konverents on kavandatud lõunavaheajaga kell 13–14 ning süüa on võimalik saada nii ülikooli kohvikus kui ka mujal lähiümbruses. Konverents lõpeb orienteeruvalt kell 16.30–17.00.

Tahaksin kasutada juhust ja tänada kõiki, kes on seni aidanud konverentsi ette valmistada ning neid, kes on lubanud edaspidigi abiks olla. See ettevõtmine on nii töömahukas, et üks või kaks või ka kolm inimest ei suudaks kuidagi viisi kõike korraldada.

Jaan Tagaväli
juubelikonverentsi korraldustoimkonna esimees

Seekordsed seltsi suvepäevad - igati sobilikus kohas

Svetlana Maide

Suvepäevade kordamineku üheks eelduseks on sobilik läbiviimise koht. Hea on, kui on ka eestvedajaid ja korraldajaid, loomulikult ka osavõtjaid. Seekordne üritus oli Tallinna osakonna korraldatud.

Olin osaleja. Päris mõnus tunne oli istuda Sakala parklas bussi ja suunduda Kose –Uuemõisa poole.

Ees ootas osalejate registreerimine ja majutus, genealoogia seltsi suvepäevade lipu heiskamine ning vaba võimalus tutvuda Kose-Uuemõisa koolimaja ja mõisahoonega. Ajaloollikatest võib teada saada, et mõisahoone on üks vanemaid Eestis. Härrastemaja on ehitatud Liivi sõja ajal hävinud kindlus-elamu müüridele. Mõisal on olnud mitmeid omanikke, kuulsamatest Tiesenhausenite suguvõsa, kelle omandis oli mõis poolteist sajandit. Viimane omanik oli Natalja von Uexküll. Mõisahoones on koduloomuuseum, kust saab päris hea ülevaate piirkonna ajaloost. Igat mõisahoonet ümbritseb ka park. Selle mõisahoone park on iidne, korrastatud ja valgete vesiroosidega tiigiga. Legend räägib, et see tiik on tehtud ühe ööga, sünnipäeva kingituseks paruniprouale.

Suvepäevadega käivad kaasas ka loengud ja ekskursioonid. Meie loengu teemaks oli Kose-Uuemõisa 1805. a ülestõus ehk Kose-Uuemõisa talupoegade vastuhakk, lektoriks Enn Tarvel.

Kooli aulas saime korraliku ülevaate Kose-Uuemõisa ajaloo kohta. Filmiülevõtetal oli jäädvustatud ajaloolisi paiku ja sealset unikaalset loodust.

Ajaloolisi paiku ja isikuid Kose-Uuemõisa kandis on küllaga. Kunagi on sealkandis valitud ka kuningas, teosulane Kõlli Toomas, kelle umbkaudne sünniaeg oli 1780.a. Tema eestvedamisel koguti 14. oktoobril 1805. a 18 mõisa teosulastest ning talumeestest koosnev malev, kes valmistusid lahinguks parun Tiesenhauseni poolt kohale kutsutud soldatitega. Siis nimetasidki kohalikud ta Eestimaa kuningaks. Sellest sündmusest ka hea moraali näide. Keegi ei annud hiljem tunnistajana Toomast välja. Kõik ühe, üks kõigi eest. Toomas oli igati vääriiline mees. Oskas kõiki igapäeva töid ja juhtis oma väge targasti. Hilisemal arveteklaarimisel andis ise end välja, et teised ei peaks tema eest kannatama. Ta saavutas oma eesmärgi: lõpetada ihunuhtlus ja et sünniks üksmeel talupoegade hulgas.

Suvepäevade teisel päeval st pühapäeval olid giidideks Ants Talioja ja Ülo Roosnurm. Tuhala karstiala nimetus seondub alati Nõiakaevuga. Sulu talu karstialikas - Nõiakaev seekord ei keenud. See-eest saime tunda energiasammast. Näha, mis juhtub, kui puud on istutatud valesse kohta arvestamata veesooni. 25 aastat tagasi üheaegselt istutatud ühesordilised puud, kümnekonna meetrise vahega - üks on suur, aga teine väike ning kasvab väga aeglaselt. Sulu talu õuel ja muuseumis on skulptor Ülo Õuna (1940-1988) skulptuuride näitus. Mulle meeldis eriti üks skulptuur - mees ilma suuta. Kunstnik oskas tol ajal väljendada oma mõtet. Oli aeg, kus ei tohtinud oma arvamust avaldada. Veel oli võimalus näha nn Ämmaauku ja 300 aasta vanust Kataveski hiiekadakat, millest möödudes kübarat kergitati.

Tuhala kirik on ehitatud 1777. a. ja omab haruldase puunikerdustega kantsli ning altari.

Käisime ka Tuhala mõisa varemetel. Esmakordselt on mõisa mainitud 1468. aastal. Tuhala mõisas on sündinud Liivimaa kartograafia rajaja Ludvig August Mellin (1754-1835).

1976. a rajati Tuhala kultuurilooline looduse õpperada.

Kose kirik on ehitatud 14. sajandil. Seal võib näha esialgse värviga kantslit. Kirikuaias puhkab maadeuurija Otto von Kotzebue.

Käisime samuti Jüriöö ülestõusu mälestusmärgi juures. 1343. aasta ülestõusu käigus kaotasid eestlased aastasadadeks võimaluse olla iseseisvad. Tol perioodil alluti otse Rooma paavstile, sooviti aga olla kohalik kirikuriik. Ajalooallikad räägivad, et ülestõus toimus just Jüriööl 1343. a.

Suvepäevade lõpetamisel langetati traditsiooniliselt seltsi lipp, kojusõidul oli aga bussis märksa vähem rahvast kui tülles.

Aitäh korraldajatele, aga osavõtjaid (46 inimest ja teisel päeval veel vähem) oleks võinud olla rohkem.

Fotode autor on Svetlana Maide.

Seekordsetel suvepäevadel püüti alustada uue traditsiooniga. Nimelt soovitati enne kogunemist osavõtjatel riietuda rahvarõivastesse. Kahjuks reageeris sellele ainult üleskutse esitaja (ülestõusnud talupoja kostüümis) ja kaks naisosavõtjat (väga kaunites kodukandi rõivais). Seegi annab aga lootust, et tulevikus meie pidulikematel üritustel on rahvarõivaid rohkem kasutusel (ka meeste seas). A.R.

EGeSi uusi liikmeid mai-september 2005

Tuulike Agan	1976	Viljandi	Halliste	Koorits, Kaur, Kahu, Koovit, Prikk
Margit Aus	1951	Viljandi	Kolga-Jaani	Orgusaar
			Valjala	Ruul, Aus
Douglas Ints	1940	Pärnu	Kolga-Jaani	Hints, Ints, Larka
			Karksi	Hints, Ints, Larka
			Suure-Jaani	Tõnson, Schultz
			Põltsamaa	Tõnson, Schultz
			Pilistvere	Tõnson, Schultz
			Paide-Anna	Jaanson, Vissak
			Vändra	Luberg, Vahur
			Mihkli	Luberg, Vahur
			Pärnu-Jaagupi	Luberg, Vahur
			Tori	Künnapas, Prank
Urmas Kernu	1956	Tallinn	Ambla	Kirnmann, Mathiesen
			Saarde	Tähendus, Mängel, Kalmet
Helle Koppel	1939	Tallinn	Keila	Meenkoff, Palm, Polm, Milwe, Piin, Mere, Meipalu, Part, Kreekman, Hirse, Ventsel, Kohava, Väljamäe, Eichvald, Kurell, Berk, Kliit, Min, Oltp, Oltor
			Lääne-Nigula	Oltp, Oltor
			Koeru	Krabi, Grabi
			Palamuse	Koppel, Õunapuu
			Laiuse	Sööt, Soet, Sööd
			Hageri	Arakas, Arrakas
			Torma	Tamm, Mägi, Mäggi, Kask
Aime Krinal	1935	Viljandi	Paistu	Pullerits
			Viljandi	Laidonär
Elle Lees	1936	Tallinn	Tori	Kask, Künnapas, Kalbus, Saar, Kiisa
			Torma	Kask, Künnapas, Kalbus, Saar, Kiisa
Riina Lillemäe	1981	Viljandi	Tarvastu	Lillemäe
			Kolga-Jaani	Jürisson, Kase, Rosenberg
Jaan Nõmm	1937	Tallinn	Nissi	Nõmm, Umberg, Simson, Laks, Lax, Prees, Kiisa
Tiina Päeske	1941	Läänemaa	Ridala	Sõelsepp, Ditman
			Valjala	Päeske, Peäske,
Riina Raag	1968	Tallinn	Otepää	Kikkas, Unt, Sild, Kroon
			Kanepi	Leht, Viin, Sädu, Kuddu, Hammas, Heirer, Tabba, Ladwa, Logus
Malle Raku	1952	Pärnu	Audru	Raku
Arne Rütter	1951	Harjumaa	Kose	Rütter, Rüter, Mägis, Mäggis, Radus, Raddus, Aro, Arro, Aru, Bello, Hindrau, Vernoi, Vart, Valt, Tomson, Tomsohn, Rois, Eimar, Loik
			Juuru	Mägis, Mäggis, Rütter, Rüter
			Harju-Madise	Rütter, Rüter

			Harju-Jaani	Radus, Raddus
			Kadrina	Bello
Agnessa Sirk	1934	Tallinn	Räpina	Holsting, Täll
			Kodavere	Kaur
Helle Soorm	1944	Viljandi	Paistu	Soorm
			Viljandi/Kõpu	Reinberg
Leili Toodre	1953	Lääne-Virumaa	Harju-Madise	Schaknaitis, Kruuberg, Pärn, Bern, Sang, Sangel
			Võnnu	Toodre, Todesson, Orupõld
Ellen Univer	1942	Viljandi	Paistu	Tomson, Visnap
			Karksi	Visnap
Eevi Vares	1941	Viljandi	Suure-Jaani	Fross
			Põltsamaa	Kokkus

Kuidas pärnakad Järvamaal käisid Eve Jürgens

Varakevadel sai Järvamaa harule lubatud, et suvel tuleme vastukülaskäigule. Selleks sai tellitud 16.juuliks buss ja 13 suguvõsaurijaga juba hommikul vara teele asunud. Tosina jagu "kolleege" ootas meid Türi Muuseumi juures, kes soovis, käis seeski ära. Ees ootasid Paide ordulinnus ja vallimägi.

Roosna-Alliku mõis võlus oma roosa saali ja sinise salongiga. Eriti kaunid olid seinu katvad valgest stukist trofeekimbud ja laes põimuvad roosvanikud.

Ants Leinbergi klaasikojas Karinul saime jälgida, kuidas meister sinisest klaasist lõbusaid elevante, kauneid luiki ja tarbeesemeid valmistas. Paar inimest sai reisikaaslaste lõbustamiseks võistu klaasi puhuda. Auhinna pälvis Milvi! Palju esemeid Karinu riulitelt leidsid uued omanikud.

Lõunasöök ootas meid Jürimardi talus, Vello Kallandi abikaasa keedetud hernesupp viis keele alla. Kulus aega, enne kui keelepaelad suhtlemiseks vabaks said. Vello on oma kodukanti väga hästi tundev mees, kes on ilmutanud mitmeid kirjutisi, sestap tema juttugi oli mõnus kuulata!

Järva-Jaani Tuletõrje Seltsi Muuseumi põhieksponaat buss-saun jäi seekord küll nägemata, aga teisedki eksponaadid olid vaatamist väärt! Meie teejuhiks tuli koguduse õpetaja Katrin-Helena Melder, kelle kaudu saime tutvuda Ristija Johannese kiriku ja pastoraati ning Kose kiriku ajalooaga.

Aruküla krahv von Tolli kabeli sisemust õnnestus läbi kõrgete akende piiluda, aga Kallandid kiitsid seal toimuvaid sümfooniakontserte. Kabelis on imehea akustika.

Ajalimiidi ületamise tõttu sai kiirelt kiigata Müüsleri vabadussõja sammast ja Kilplalat, kus teeviidad juhatavad "sinna", "täna" ja "mujale".

Kui terve päeva lõõskas kuum päike, et aina otsisime puudelt varju, siis Väändras ootasid meid Naisseltsi juubeldajad rikkaliku kohvilaua ja vihmaga! Täname südamest Vello Kallandit ja teisi järvamaalasi vahva küllakutse eest!

Mis tehtud, teoksil, tulemas...

EGeS **Läänemaa** osakonna uue hooaja avakoosolek toimus laupäeval, 24. septembril kell 11.00 Lääne Maakonna Keskraamatukogu lugemissaali väikeses saalis. Päevakavas oli: lühikokkuvõtte Pärimuskultuuri kursusest TÜ Avalikus Ülikoolis – Elle Narusk, Maidu Leever rääkis Saagast, oma genealoogilisest andmebaasist (mis on nähtav ka internetis) ja muudest arutiga seonduvatest küsimustest, 12.11.2005 toimuva EGeSi 15. aastapäevale pühendatud konverentsi lühitutvustus ja sellest osavõtu registreerimine, tutvumine uute liikmetega, tööplaani 2005/2006 arutelu ja kinnitamine, jooksvad küsimused.

Saaremaa osakonnal kavas:

3. sept. 2005 Tööplaani arutelu Kalle Kesküla. Saaga tutvustamine Kalju Eerik, Kalle Kesküla. **1. okt. 2005** Isikukoodi määramine postuumselt Avo Levisto. Konsultatsioon algajatele Arvi Truu. **5. nov. 2005** Perekondlik sümbolika Endel Loo. **3. dets. 2005** Uurijate töökogemusi Milvi Teras, Aarend Tõru. **7. jaan. 2006** Loengviktoriin Saaremaa ajaloo Kalle Kesküla, Kohvilaud; **4. veebr. 2006** Aruandekoosolek (igaüks lühidalt oma uurimistööst, juhatuse liikmed oma tööst); **Märts 2006** Family Tree Maker, Saaga Kalju Eerik; **Aprill 2006** Muhu kihelkond Selma Kabur, Ülo Rehepapp, Ago Rullingo. **Mai 2006** Ekskursioon Sõrve poolsaarele Eldur Seegel, Heldi Lember.

Tallinna osakonna kogunemine toimus 10.09.2005. Päevakorras oli aastaplaani arutelu, meenutus Kose suvepäevadest, info, küsimused, konverentsi teemad.

Järgmine kokkusaamine 8.10.2005. Lektoriks on Tiiu Oja Ajalooarhiivist. Loengu teemaks 1710-1712 aasta katk.

Tartu osakonna koosolek toimus 1. oktoobril 2005. a kell 11.00 Tartu Ajalooarhiivi saalis. Elmar Ernits rääkis omaaegsest koolikorraldusest Eestis.

Suure pere kokkutulek

Maia Kullamägi

6. augustil olid lapsepõlvemaile Käina vallas kokku tulnud kunagi Vaemlas elanud Erin Eduardi ja Veera lähedased ja 11 last oma peredega, kokku neli generatsiooni.

Aeg on möödunud, aastad teinud oma töö. Vanim lastest tähistas maikuus oma väärikat 70. sünnipäeva ja noorimalgi on juba hõbedat juustes ja aastaid 46.

Varasematel aastatel oli perel alati kombeks vanemate sünnipäevaks kokku tulla ning seegi augusti esimene nädalalõpp oli valitud nimelt selleks, et meenutada isa, kel oleks selle aasta märtsis saanud aastaid 100, ning ema, kes 7.augustil tähistanuks 92. sünnipäeva. Paraku on loodus oma ringkäigu teinud, sel aastal möödus isa lahkumisest toonelale 25 aastat ja ema lahkumisest 10 aastat.

Tänaseks on igal õel-vennal oma kodu ja pere loodud ning nelja generatsiooni peale saame me 80 inimest (11 last, 28 lapselast, 39 lapselapselast ja 2 lapselapselapselast). Ja koos abikaasadega saab meid kokku suisa 112 inimest.

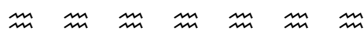
Suures peres kasvanuna on abivalmidus ja heldekäelisus kaasasündinud ning kokkukuuluvuse tunne iseenesestmõistetavalt argipäevane. Niisamuti on ausus ja töökus suures peres kasvanule kodust kaasa saadud. Erinid on tugevatel jalgadel ja tänu tugevale kasvupinnale toetudes on koos veedetud palju rõõmsaid ja meeldejäävaid hetki, kuid samuti üle saadud elumuredest ning toeks oldud raskete kaotuste puhul.

Suurest perest on osa jäänud truuks Hiiumaale, kuid meid jätkub ka Tallinnas ja selle ümbruses, Valgamail ning Tartumail, Narva jõe ja kindluse taga Peterburi lähistel, üle lahe Soomes ja Rootsis, Araabia poolsaarel Jeemenis ning isegi teisel pool maakera USA-s.

Ühiste jõududega, kus iga sõna, ettepanek ja nõuanne oli kuldväärt ja teretulnud, sai perepidu takistusteta teoks. Grilliti ja maitsti suure pere sööki, pildistati nelja generatsiooni koos ja eraldi, perede kaupa ja muidu toredaid hetki. Vaadati üle laste kasvamisest ja tutvuti pisiperega, pikemat aega mittekohtunud sugulased meenutasid koosveedetud aegu ja said teada nüüdse aja elu edenemisest. Õhtu saabudes süüdati lõke, mängiti seltskonnamänge, pandi laululood makile ja keerutati tantsu.

Kokkutuleku meenutuseks sai koju kaasa võtta isetehtud kadakamedaljoni Erini nimega ja tükikese Hiiumaa mererannast ehk kivi, kuhu peale Hiiumaa kujutis ja kajakad joonistatud.

Taaskohtumise rõõmu, meeldivaid muljeid ja elamusi sai kuhjaga lähedale-kaugele kodudesse kaasa viidud.

Mesila suguvõsa kokkutulek oli arvatavalt suurim sel suvel toimunudest ja kindlasti ka Eesti kõigi aegade esireas. Härra Streffi kirjutis annab ülevaate suguvõsa kokkutulekul toimunud. Ei saa mainimata jätta, et sellele eelnes suur ettevalmistustöö korraldustoimkonnalt, kelle juhtfiguurid olid hr Olev Streff ja pr Valve Laanemets. 4-leheküljelises ringkirjas anti teada: lühiandmed suguvõsa kohta, asukohast, ja kohalesõidust, päevakavast, toitumis- ja olmetingimuste kohta, meenete tellimisest (embleemiga T-särk ja pastakas), osavõtumaksust (jaotatud 3 gruppi: vana Mumm, koolijuku Mumm ja väike Mumm) jms. Ringkirja juurde oli trükitud veel kodulehe "Mesila" ning võis saada osavõtjate nimekirja ning asukoha kaardi. Kutsututena osalesime me Are Saarnega mälestushetkel Hageri kirikus ning Are ka teistel kokkutulekuüritustel. A. Roomets.

Mesilate kokutulek MESILA-2005

Olev Streff

Kuigi MESILA-2005 toimus 2-3. juuli 2005, oli programm mõeldud vaid laupäeva jaoks. Kohale võis tulla ning tuldigi vähesel määral juba reede õhtul selleks, et aidata ettevalmistusi teha (suguseltsi tabelite ülesättimine, telkide püstitamine jne.). Kui esialgu oli kokkutuleku korralduskomitee arvestanud 250 - 300 inimesega, siis juuni lõpuks olid ennast tulijateks registreerinud ning osamaksu sooritanud kokku 506 inimest.

Loomulikult oli selline osavõtjate arv ootamatu ning tekitas korraldajate jaoks parajal määral hirmu esiteks korrahoidmise ning teiseks võimaliku vihma pärast. Nimelt oleks vihma korral varju alla pääsenud vaid pooled inimesed. Õnneks oli nädalavahetusel erakordselt ilus ilm, mis kokkutuleku kordaminekule oluliselt kaasa aitas. Põhjendamatuks osutus ka mure, et kas niisugune rahvahulk olemasolevale platsile ära mahub. Mahtus küll.

Isegi 900-1000 inimest oleks võinud sellel kena kuusemetsaga ümbritsetud õuel ja majatagusel uhkelt pidu pidada.

Kokkutulek sai alguse Hageri kirikus, kus 1771. aastal olid paari pandud Mesilate esivanemad Tõnuma Aadu ja Audoma Eeva. Just kunagise pruudi kodutalu maadele ehitatud Uus-Audoma talus pidu peetigi. Pole liigne meenutada, et kirikus mängis orelit Mesilate enda suguseltsist võrsunud organist ja helilooja, Helsingi Sibeliuse Muusikaakadeemia lõpetanud Jüri Reinvere.

Ka Audumal esitatud isetegevuskava oli koostatud suguseltsi enda jõududega Margit Tätte (sünd. Mesila) eestvõtmisel. Noored lauljad ja tantsijad said oma ülesandega suurepäraselt hakkama, teenides ohtralt aplause. Hästi olid organiseeritud ka mängud lastele ning meeolukas viktoriin vanematele, mida viis läbi TV vahendusel väljaspool laiemalt tuntud suguseltsi liige Kristjan Jõekalda. Vahepeal jõuti projektsiooniaparaadi ja arvutiga „moodsaks konverentsisaaliks“ kujundatud kuuris teha ülevaade suguseltsi ajaloost ning tutvustada Mesilate mittetulundusühingu loomise plaane, milline idee ka tugevat poolehoidu leidis.

Õhtupoolik möödus ühislaulu, jalakeerutuse ning seltskondliku suhtlemise vaimus, millele parajat hoogu lisan videviku hakul süüdatud võimas lõke. Selle ümber kestis suhtlemine peaaegu hommikuni, „viimsed mohikaanlased“ ronisid telkidesse alles poole viie ajal.

Hirmud korrahoidmise suhtes osutasid ennatlikuks. Olevat märgatud vaid paari nokastanud noorsandi, kuid mitte ühtegi tülinorimist või kaklust. Hommikul kogunemisplatsi üle vaadates osutus, et isegi paberid, pakendid ja tühja taara olid inimesed viisakalt selleks ülesseatud prügikottidesse kogunud aga mitte tavapäraselt ükskõik kuhu vedelema jätnud. Kõige üllatavam oli aga see, et ükski „üldkasutatav väliasutus“ polnud ära reostatud. Ju johtus see tugevast ühtekuuluvuse tundeist.

Lehe tubli kaastööline pr. Helju Linder on saanud oma tädilt pärandusena järgnevad üleskirjutised mälestustest, kus tädi näitab elu I maailmasõjajärgses Põhja-Eestis, inimeste pürgimusi ja elulaadi. Sissejuhatuseks nendele mälestustele ongi H. Linderi kaaskiri toimetusele.

“Mälestusi läbib ereda joonena ennastohverdav töö oma eesmärgi saavutamiseks. Metsakülas Kadjas sündinud ja loodusega kokkukasvanud noor inimene peab aja puudusel loobuma isegi looduse imetlemisest ja sukelduma täielikult igapäevaaskeldustesse ikka talu nimel. Mälestuste lugemisel selgub, et autor vanaduspäevadel läheneb uuesti loodusele ja looduse tunnetamine ning imetlemine täidab tema aja ja mõttemaailma elu lõpuni.

Üleskirjutised seisid 14 aastat puutumatuena. Kui alustasin oma pensionäripõlves meie suguvõsa uurimisega, panin tädi kirjad ajalisse järjekorda ja sain ühe lähedase inimese eluloo kaudu pildi oma vanavanemate ning sugulaste elust. Huvitav on võrrelda tänapäeva vaese kuid mugava eluga harjunud põlvkonna edasipürgimusi endise Eesti-aja alguse vaese kuid raske tööga harjunud inimese püüdlustega.”

Veel kirjutab pr. Linder, et need mälestused sobiks rohkem lasteraamatusse ja ta on neid ette lugenud oma lapselastele unejutuna. Võib-olla sobivad need mälestused ka me lugejate järelkasvu ajaloo-alaseks harimiseks.

Mälestused 1905.aastast ja hilisemast ajast

Maria Kärt

Mõisate põletamisest 9-aastase lapse mälopildi järgi.

Selleks ajaks oli minu kätte lugemiseks sattunud juba raamatuid, milles kirjutati mõisnikest, ilusatest mõisa preilidest ja neid imetlevatest talupoegadest. 7-aastaselt oli ju mul lugemine päris selge ja katekismusest viis peatükki pähe tuubitud nii, et võisin kirikuõpetajale kõik sorinal peast ette lugeda. 9-aastasena juba teadsin, et on vaesed ja rikkad inimesed. Raamatute ja vanemate juttude mõjul oli minul mõisnikest, keda ma oma silmaga näinud ei olnudki, oma ettekujutus. Nende elu tundus minu lapselikus kujutluses nii ilus ja hea, et see hõljus nagu pilvedes – maa ja pilvede taguse taeva vahel, kus Jumal ja inglid elasid. Niisugune elu nagu mõisnikel oli meiesugustele niisama kättesaamatu ja kauge kui taevas, kuhu ainult peale surma võis saada.

Õige pea, 1905. aastal tulid need mõisted oma ilu ja uhkusega robinal alla maa peale. Mina ei unistanud enam, et oh oleks võinud ometi mina mõisapreiliksi sündida.

Minu mällu on jäänud üks ärev õhtu ja öö. Minu kodu ja sünnipaik asus saunakülas, nagu meil öeldi. Saunakohad (talud) olid suuremast külast eraldi metsatukkadesse ja sooservadele laiali paisatud. Sel ajal olid kõik meie pere lapsed läkakõhas haiged. Tädi tuli õuest ehmunud näoga tuppa ja ütles: „Jumal halasta! Ei tea, mis see küll tähendab? Tulekahjud igal pool. Nii palju korruga!” Siis ruttasid ka teised vanemad inimesed õue. Tuppa tulles rääkisid nad, et mõni uus tulekuma on juurde tulnud. Meie, lapsed, ei saanud õue minna, kuid ronisime kangaspuude peale vaatama, sest sealt aknast paistis tulekuma ja söögilaua kohast aknast jällegi teine tulekuma. Rehetoa aken oli veel eri ilmakaare poole. Ka sealt oli tulekuma näha. Õues oli pakane. Pugesime oma koikudesse magama mure ja hirmuga Jumalat paludes.

Hommikul, siis kui juba päris valge oli, tuli suurest külast üks mees meile ja rääkis, et talurahvas põletavat mõisaid. Meile kõige lähem Kuimetsa mõis on ka maha põletatud.

Edasi järgnesid paljud sündmused. On meeles veel üks teine õhtu sellel talvel. Isa viis vahel puukoorma linna. Linnareis kestis 2-3 päeva. Isa oli linna läinud ja pidi õhtuks koju jõudma. Meie, lapsed, olime voodis haiged (peale Juku, kes voodisse ei läinud). Sama päeva hommikul sõitnud üks rumal või vastutustundetu mees Tallinnast mööda Tartu maanteed välja. Jõudnud Vaida mõisast (mis asub Tallinnast 25 km kaugusel) mööda, hakanud igal pool tee ääres inimestele rääkima, et mustsada (karistussalk) on mõisate põletamise pärast juba Vaidas. Tapab inimesi, torgib silmad peast ja lõikab kõrvu. Tartu maantee ääres Uuemõisas ja Triigis, kus asusid ministeeriumikoolid (kõrgemad algkoolid), saatsid õpetajad kõik lapsed kabuhirmus koju. Vaadaku, kuidas keegi hingega peaseb. Lapsed läksid laiali ja viisid hirmujutud küladesse kaasa.

Minu kodus ei teatud sellest enne, kui inimesed tulid suurest külast meile. Nad olid meie sugulaste kaudu teada saanud, et ka meie isa on linnateel ja peaks õhtuks koju jõudma; ehk on mingi ime läbi tapjate küüsisist siiski pääsenud. Oh seda hirmu, mis meil kõigil siis oli! Meile, kes haigetena voodis lamasime, esialgu seda õudusjuttu ei räägitud. Kuid 6-aastane vend, kes nii kangust täis oli, et haigust püstijalu põdes, oli seda kõike rehetas kuulnud. Ka seda, kui tädid olid öelnud: „Ei siis meie isa enam elavate kirjas ole! Kindlasti on tema ka juba hirmsal viisil tapetud!” Nägin kuidas vennake tuli nuttes ja värisedes kambrisse ning puges eesriide taha isa-ema voodisse.

Külainimeste hulgas oli ka ema vend, meie onu, kes oli ema sünnikodus suures talus peremeheks. Tal oli kaks hobust. Neil olevat kõik reed valmis olnud, et kõigi hädavajalike asjadega metsa sõita. Meie ema ja tädid olid kõige raskemas seisukorras: lapsed haiged, perekonnapea ja hobune ära. Onu pakkus meile teist hobust, ent meie omad ütlesid: „Ei meie või oma haigeid lapsi pakasega metsa viia, tulgu mis tuleb!”

Hakati ühiselt meie isa koju ootama. Käidi ühtelugu õues kuulamas, kas küla pool on kõik vaikne. Vaadati igatsevalt meie heinamaal mustendavate raagus kaskede poole, kust talitee tuli. Kuulati, kas ei kosta sealt ree raginat või jalaste krudinat lumes. Mulle tundus, et oli kell 12 või 1 öösel, kui muist ootajaid läks ära. Kõik oli talveöös vaikne, ei olnud mustasajalistest kihku-kahku kuulda.

Ja siis ta tuli. Oh seda rõõmu ja head meelt! Emal olid pisarad silmis ja teised ohkasid kergendatult. Meie isa tuli, elus ja terve! Teda puistati üle igasuguste küsimustega. Vaidas ja mujal tee ääres olla kõik vaikne olnud.

Talupoegade karistamisest Kuimetsas.

Kuimetsa mõis Harjumaal asus minu kodukohast 7 km kaugusel. Seal elas mõisnik nimega Sampson, kes enne mõisate põletamist oli kuulnud vägivalla ja julmuse poolest. Eks põletati siis ka tema mõis maha. Mõned talumehed lubanud endale seda lõbu, et löönud enne põlemapistmist mõisa ruumides jalaga suured maani ulatuvad peeglid puruks...

Põletamise tagajärjeks oli, et mõisnik korraldas oma mõisas peksupäeva ja saatis kättemaksuks mõisa lähedal elavad talumehed peksupingile.

Minu tädi - ema õde Anu - elas Kuimetsa mõisa maaalal 1 km mõisast eemal. Tädimees saanud ka kutse selleks peksupäevaks mõisa ilmutamiseks. Süüdistus oli küllaltki suur: keegi oli kaevanud, et neil olnud kodus sõjaväe püss. Tädimees oli tasane ja vaikse iseloomuga. Minu tädil seevastu oli aga vanaemalt pärit agarust ja meelegendlust. Ta ei lasknud oma meest mõisa minna, sest teadis, et pekstakse poolsurnuks või lastakse hoopis maha. Tädi läks ise selle koleda mõisniku Sampsoni ette oma mehe eest sellest püssiloost aru andma.

Pärast seda lugu tuli tädi koos vanaemaga meie juurde. Vanaema elas oma poja juures ja kui Kuimetsast meile tulla, siis pidi suurest külast läbi minema. Meile jõudes istus tädi (Anu) toolile ja meie kõik: lapsed, ema, vanaema ja kodune tädi kogunesime tema ümber kuulama. Ta jutustas meile sest mõisaskäimisest pikalt ja laialt suure hingelise elamusega ja tabavate sõnadega. Kuulasime seda kõike vaikselt hinge kinni pidades. Praegu on mul sest jutust meeles vaid mõni lause.Ütlesin Sampsonile: “Minu mehel pole olemas ainust vana jahipüssi loksugi. Kust pidi ta selle sõjaväepüssi välja võtma? Tulge kohe, otsige kõik läbi!” Ja veel on meeles, et Sampson olnud meeste peksmist nõudes näost viha pärast must kui pala põhi...Rääkis ta seal mõisas, mis ta rääkis, kuid tõsiasi oli see, et peksa ei saanud tema ega kutsutud ka enam meest mõisa.

Kui tädi oli ära läinud, ütles vanaema pisut muigava ilmega, et ei tea, kas ta kõiki neid sõnu, mis ta meile praegu siin rääkis, julges siiski Sampsonile öelda. Ma panin käe vanaema põlve peale, kui ta kõneles. Vanaema keha värises veel siis, kui ta kõike meelde tuletas.

Juurus oli kirikuõpetajaks tollal üks sakslane, kes tuli peale neid sündmusi meie külasse lapsi loetama, nagu sellel ajal kombeks oli. Inimestel olid need viimased rasked sündmused südamel ja tegid sest ka kirikuõpetajaga juttu. Õpetaja ütles nagu muuseas: “Jah seal olla mõned karistada saanud.” Kui õpetaja ära läks, jäid kokkutulnud inimesed veel istuma, et omavahel südant puistata ja rääkida, mis keegi kodutalus viimastest sündmustest teadis. Imestati, et julma, ilma kohtuta peksmist nimetati ainult “karistuseks”.

Järgneb

Uusi raamatuid

VIRUMAA MÕISAD. V. Praust 2005 Tänapäev

Saame teada, et lisaks loodusele võib Virumaa uhke olla paljude ajalooliste mõisate üle, mis on üllatavalt hästi säilinud ning on Harju- ja Järvamaa kõrval üks Eesti piirkondadest, kus mõisad on kaunimad kui kusagil mujal. Kirjeldatud on mõisate teket ja allakäiku, aegkondi, arvukust ja väärtustamist ning taastamist.

RAE VALLA MUISTSED MÄLESTISED.

Koostaja P. Böckler. Mixi kirj. 2005.

KUULSAID BALTI AADLIKKE. Alo Särg.

20 aadliku suguvõsa ja eluloo kirjeldused koos portreede, vappide ja mõisate piltidega.

Soovitame lugeda.

KRIMMI KOGUMIK II Konverentsi ettekanded. 2005.

Soovitus põhineb faktil, et raamatust saab krimmi-eestlaste eluloo kõrval teavet ka talurahva elust kodumaal samal perioodil.

Peatükis "Ajalugu algab eluloost" kirjutab R. Hinrikus: „Ajalugu otsib endale sageli nägu eluloo kaudu. Sõna *elulugu* sisendab paljusid erinevaid tõlgendusvõimalusi. Mahukas elulootraditsioon jaguneb kahte harusse: ühel pool seisab biograafia - lugu kellegi elust, mille on kirjutanud teine inimene; teine haru on autobiograafia – oma elulugu.....Autobiograafia kirjutaja keskendub enese isikule ja isiklikult läbielatud, mälestuste kirjutaja jõupingutused on suunatud andmaks laiemat pilti ajast ja ümbrusest.”

Raamatus on juttu ka rahvaprohvetitest ja E. Vilde teostest väljarände perioodi kohta; ümberasumise protsessist endast, eesti keele säilitamisest, repressioonidest Krimmi ANSV-s, hariduse ja kultuuri oludest. Ära on toodud Džurtsi küla skeem. Lisades on eesti seltside asutajate ja maa ostjate nimekirjad.

Kogu materjal on trükitud ka vene keeles.

Rait Talvoja. LÄHTRU VALD Läänemaal. Ilmus augustis 2005, toimetatud Juurus.

Raamatu pealkiri viitab ühele Läänemaa vallale - Lähtrule (nüüdne Martna vald), aga kohaliku elu-olu kirjeldamise kõrval on ära toodud olukord vastavatel ajaetappidel kogu Eestis. Et selgitada teose laiemat haaret, toon ära rea raamatu üksikute osade pealkirju. Need on: maade kruntimine, hingerevisjonid, nimede panek, pärisorjuse kaotamine, nekrutikohustus, valdade teke, vallaseadus ja vallakohtud, laadad; teravilja-, kartuli- ja linakasvatus jms.

Üle pooletuhandelise leheküljega raamatu lõviosa hõivab valla talude ja saunade kirjeldus ning nende perede genealoogia, lõpuosast leiame 34 lehekülge sugupuid.

Kogenud genealoogi ning teadlase mahukast raamatust saab teadmisi nii algaja suguvõsa-uurija kui ka seda ala pikemat aega viljelenud seltsikaaslane.

Asjakohast nalja

Restorani aknal on reklaam: „Meie restoranis ei maksa te lõuna eest midagi. Teie eest maksavad lapselapsed!” Mees astub saali, tellib rikkaliku lõuna, sööb kõhu täis ja talle tuuakse hiigelarve.

„Aga te reklaam lubas muud,” protesteerib ta.

„Reklaam on õige – teie eest maksavad lapselapsed, aga meie juures lõunatas teie vanaisa!”

Sõn(n)ade suguvõsa esimene kokkutulek

Sirje Roht

16.juulil k.a. toimus Vana-Vastseliina mõisapargis Sõ(n)ade suguvõsa esimene kokkutulek, millest võttis osa 143 inimest Võru-, Valga-, Põlva-, Viljandi- ja Virumaalt, kuhu elu laiali kandnud. Üks haru on sõjakeerises sattunud Iirimaalegi. Osalejate vanus ulatus mõnest kuust 92 eluaastani. Kokkutulnute hulgas oli väga huvitavaid inimesi, nimetagem kasvõi 2. Maailmasõja ja Sinimägede veterani Ants Mehist, kes tuli koos rindekaaslaste ansambliga.

Arhiiviuuringutega jõudsin selleks ajaks esiemani aastast 1722 ja suguvõsa graafik oli koos fotodega ka seinal. Heameel oli tõdeda, kui palju see teema siiski huvi pakkus.

Olles ise kokkutuleku korraldaja, üritasin seda ka ajakirjanduses kajastada. Ehkki mul paluti lugu kahele toimetusele saata, osutus avaldamine keerulisemaks kui arvatud ja minu (oma meelest hea ja asjalik) lugu ei ilmunudki. Kaks vastukaja õnnestus siiski saavutada: 23.07.2005 trükkis Võrumaa Teataja ära Sõnnade kokkutuleku üldpildi koos lühikirjeldusega. Pikema loo üle diskuteerides jõudsime peatoimetajaga kokkuleppele, et suguvõsaurimine on siiski oluline teema ja peaks väärima kohta ka maakonnalehtedes. Peatoimetaja Kalev Annom andis lubaduse, et kui sügisel peaks teoks saama Võrumaa suguvõsade uurimist kajastav näitus, eraldab ta selleks spetsiaalselt lehepinda.

02.08.2005 ilmus Postimehes Nelli Pello artikkel "Suguvõsa uurimine viib tänapäevast minevikku" koos fotoga.

KOLME ILMA VEERE PEALT

Ilona Aim
Algus PL 10(47)

Kohtuasjad. Leidsin arhiivist Misso vallakohtu protokollid aastatest 1880-87 (ülejäanuid arhiivis pole). Tegin sealt mõningaid väljavõtteid Peter Linnasega seotud kohtuasjadest:

04.10.1885: Ette tuli metsavalitsuse eest A. Wahlmann ja kaebas, et Peter Linnas olevat mõisa metsast varastanud 2 mändi ja 4 kuuske ning nõuab 8 rubla 50 kopikat trahvi. Tunnistajaks olevat metsavaht Jürri Rähhin. Peter Linnas ütles, et need puud on tema enda metsast võetud. Otsus: Peter Linnas peab 8 rubla metsavalitsusele trahvi maksuma.

04.10.1885: Ette tuli metsasaks A. Wahlmann ja kaebas, et Peter Linnas teda siin kohtus võlsijaks sõimanud ja nõuab talle selle eest trahvi. Peter Linnas ütles, et ta oli õelnud, et metsavaht võlsib ja nimetanud hoopis metsavahti võlsijaks. Kohtumehed ei ole aga seda tähele pannud, kas ta sõimas metsasaksa või metsavahti, ent võlsija õelnud küll kohtu ees. Otsus: Peter Linnas peab 12 tundi türmis olema.

04.06.1886: Ette tuli Vastseliina mõisa valitseja härra Brown ning kaebas, et Peter Linnasel on kevadine protsent võlgu 38 rbl. ja 81 kop. ja kahe kuu protsent ning nüüd nõuab valitsejahärra, et see protsent olgu nädalaga ära makstud, kui mitte, siis palub tema kohut, et kraam oksjoni viisil ära müüdaks. Peter Linnas vastas, et temal ei olevat nüüd raha maksta ja palus jaanipäevani terminit, kuna tema lubab ära maksta. Mõisavalitseja härra Brown ei lubanud enam ühtegi terminit, sest termin oli juba 1. aprill. Otsus: Peter Linnas kraam peab 13. juunil müüdama võla protsendi eest ja 8. juunil saab kuulutus kivi kiriku tulpa üles pandud.

Nooruses olnud Peter Linnas üsna riukaliku iseloomuga, kuid vanas eas leidis, et kõik halb, mida sa teistele teed, tuleb sulle endaleajakordselt tagasi. Oma lähima naabriga ei saanud Peeter sugugi läbi. Peetri lauda taga oli suur org, kus kasvatati kartuleid ja vilja ning selle kõrval suur rohtukasvanud tiik. Kord paisutas naabrimees tiigi üles ning lasi öösel kogu vee Peetri põllule. Sellest kasvas välja üks kohtuskäik, mille Peeter kaotas, sest polnud tunnustajaid, kes naabri veelaskmist pealt oleks näinud. Teine kord kaebas naaber jälle Peetri kohtusse, sest tema karjapoiss olevat näinud, kuidas Peetri tütar Marie kahe krundi piiril naabri õunapuu otsas istus ja õunu sõi. Oli ka veel üks kiuslik naaber, kes paisutas kahe krundi piiril oleva oja üles ning kui Peetril oli just hein maha niidetud, laskis veed Peetri heinamaale.

Peeter olnud ka kohaliku urjadnikuga tülis. Kord lasknud urjadnik Peetri hoovis ketis olnud koera maha. Peeter andnud asja kohtusse, kuid kaotanud, sest urjadnik vandunud, et koer olnud lahtiselt aiast väljas ja tunginud talle kallale. Nendest lugudest saaks ilmselt uue "Tõe ja õiguse" kirjutada.

Abiellumistest ja pulmaskäikudest. Seoses Peeter Linnase abiellumisega on üks vana lugu: Peeter Linnas sõbrustanud hoopiski keskmiku tütre Ann Lõhmusega, mis aga isale sugugi ei meeldinud. Kui Peeter oli 20-aastane, oli isal pojale naine välja valitud - Prätsu Ann Haanjast, keda aga Peeter iialgi näinud ei olnud. Sõidetigi kosja ning Ann oligi nõus Peetrile tulema. Kohe sõidetud end õpetaja juurde kirja panema. Tagasiteel tehtud peatus teeäärse kõrtsi juures ning vastsed äiad astunud sisse tähtsat otsust kinnitama. Noored jäänud vankrisse ootama. Peeter ikka püüdnud oma tulevasega juttu teha, aga too ainult peitnud nägu rätikusse ja ei vastanud õieti küsimustele. Peetril saanud süda täis, hüpanud vankrilt maha ja kallutanud ka pruudi maha. Selleks korra oli ta küll päästetud, aga juba aasta pärast võeti talle ikka naine - peretütar Ann Niilo (1864-1895) Põnni külast. Annega oli tal 6 last: Liiso (1883-1883), Marie (1884-1960), Anna Emilie (1887-1894), August (1889-1919), Julie (1893-1894) ja Ella Aliide (1894-1967). Ann Linnas suri, kui noorem tütar oli veidi üle aasta vana.

Peeter Linnas (pildil) oli mõned aastad üle 30, kui ta kolme lapse ja jõuka taluga leseks jäi. Kuna seekord oli ta juba iseenese peremees, jäi ta silm naabertalu Opparite peretütrel pidama. Kord olid naabruses talgud. Ka Ann Oppar oli talgutel. Peeter käskis oma teenijatüdrukul meeldimahakanud tüdruk enda poole juttu ajama kutsuda.

Talgulised panid seda aga tähele ning kui Ann toas istus, trügisid noored eeskotta. Annil hakkas kole hirm, et ta värske leskmehe poolt leitakse. Teenijatüdruk peitis Anni voodisse õlekoti alla, haaras hällist väikese Ella Aliide ja heitis temaga voodisse kotti peale pikali. Nõnda jäigi Ann avastamata. Peeter Linnas abiellus 3 kuud peale eelmise naise surma Ann Oppariga (1874-1945), kellest saigi minu vanaema. Neil oli 4 last: Annette (1899-1901), Nikolai (1900-1901), Leontine (1903-1919) ja minu vanaema Elfriede (1906-1981).

Vaarema Ann olla rääkinud, et ta valis Peetri eelkõige jõuka talu tõttu. Talle oli vastuvõetamatu, et tema tulevased lapsed peavad kunagi teisi teenima minema. Esimest korda oli ta Peetrit näinud karjamaal lehmi lüpses. Tol ajal pidi virk tüdruk lüpsma kükitades (ja kartuleid võtma küürutades, mitte põlvitades). Ann oli aga olnud väsinud ning laskunud lüpses põlvili. Ootamatult tabatuna olnud tal väga häbi, et ta põlvili lehma lüpsnud ja ta kartnud, et Peeter sellest ka teistele räägib.

Veidike ka Peetri ja Anni lastest, kellest matta jõudsid nad koguni seitse.

Marie Linnas ei abiellunudki, kuigi ta olevat olnud kena välimuse ja priske kaasavaraga. Talle ei kõlvanud ükski kosilastest - ikka ootas oma printsi valgel hobusel. Näiteks jälestas ta vuntse, mida aga tol korral kandsid kõik mehed. Kaugemad sugulased teavad rääkida, et Maril olnud siiski ka üks talupidajast armastus, kuid kel olnud varasemast ajast oma teenijaga vallaslaps ning ta maksnud alimente. Nooruses, tsaarivõimu lõpuperioodil, olnud Mari Pihkvas mingis rikkas perekonnas teenijaks ning sealt jäid talle külge peened kombes. Oma riided õmmelnud ta ise ja ikka teinud need paremad kui ülejäänud naistel. Ta jäi talu teisele korrusele elama, kuigi talu päris minu vanaema, st tema poolde. Maria elas omaette leivas ja ta oli väga töökas ning kange iseloomuga. Kui Peeter sõitis perega kirikusse kahehobuse pikkvankriga, siis Mari käinud tihti jala. Ilmselt poleks Peetri uhkus lubanud tüdart jala minna lasta, aga Mari oli lihtsalt liiga kange.

August Linnas, tulevane talupärija, oli veel vallaline. Vabadussõjast koju käies arreteerisid Tika külast tulnud punased ta ilmselt naabrimehe kaebuse peale, sest naabrid teadsid ainukestena, et August koju tuli. August viidi Pihkva lähedale vangilaagrisse. Keegi pääsenutest oli teda seal näinud näljast nõrkenuna suremas. Temaga kadus ka Linnase selle suguvõsaharu nimi. Augusti nimi on kantud Vastseliina Vabadussõja monumendile.

Ella Aliide Linnas abiellus peremees Osvald Niiloga Vastseliina vallast Põnni külast. Annette Linnas suri aastaselt arvatavasti südamerikke tagajärjel, istudes terve lapsena laua taga ema süles. Nikolai Linnas, kes oli oma venepärase nime saanud tsaari auks, suri 3-kuusena neli päeva hiljem kopsupõletikku.

Leontine (Lonni) Linnas suri 16-aastaselt ilmselt meningiiti. Nimelt 1919. a juuni lõpus hakkas Lonni kurtma valu ristluudes. Arst soovitas ta Tartu kliinikusse uuringutele saata. Paari nädala pärast käis üks sugulane Tartus ja tagasi jõudnult rääkis, et Lonni olevat kõvasti haige. Peeter sõitis kohe tüdart vaatama, aga Lonni ei tundnud teda enam äragi ja suri veel samal päeval. Haiglas olles sai Lonni ilmselt meningiidi. Elfriede rohis kodus parajasti peenraid, kui nägi, et isa ei sõida nagu tavaliselt vankriga läbi küla, vaid tuleb risti üle nurme ja vankris on kirst. Kaotus oli seda raskem, et sama aastanumbri sees kaotas Peeter punaste käe läbi nii venna Jaani kui ka talupärijast poja Augusti.

Järgneb

Asjakohast nalja

SUUR NINA

Valgu mõisa sepal Suusteril ehk Sepa Eedil, nagu rahvas teda kutsus, oli kangesti suur ja kongus nina, mis paistnud näo pealt kaugele välja, nii et meest nina järgi tuntudki. Vahel kiputud tema nina üle naerma, justkui oleks see inimese oma teha, mis nägu ta on või missuguseks ihuliikmed kasvavad. Nagu on loodud, niisugusega peab rahul olema ja elama. Muidu olnud Suuster van tubli ja hea mees.

Kord hakanud mõisapoisid kõrtsis seppa jälle tema suure nina pärast nökkima: mis sul sihukesest ninast ka kasu on, väiksem käib sama hästi.

Sepp nuusanud selle peale ja lausunud: „Kui te teaks kui lahe on suure ninaga hingata, iseäranis hõlbus magada. Tõmban mõne sõõmu ja uni on täis; teie oma pisikeste ninadega vigistate öö läbi ja ikka unised.” (Agaleida Vainu Valgult raamatust "Lugusid vanalt Läänemaalt").

KES OLI...

maasepp = külasepp. Kui Eestis hakati põllunduse kõrval tegelema ka karjakasvatuse, kalapüügi, küttemise ja metsmesindusega tekkis ka tööjaotus. Käsitöö eraldus põllutööst. Kõigepealt eraldus sepatöö, sest see nõudis üha rohkem erioskusi ning vastavaid tööriistu. Seega olid sepad esimesed maakäsitöölised. (Allikas - "Etnograafia sõnaraamat")

Käbid ja kännud.

Lembit Uustulnd

Üks käbi veeres kännust kaugel,
tal esialgu pisar laugel.
Siis vaatas ringi ilmas suures,
ohoo, on mõistust mulle tulnud juurde.

Känd endiselt on samblas kinni,
ei tea ta moodsast ilmaelust mingist.
Kuid, vaata imet, käbil tekkinud on juured,
ei aima mees, need vana kännu juures.

See looduseadus paraku siin ilmas,
sa aru saad, mu sõber, mida pean ma silmas.
Et känd on känd, mis varem olnud käbi,
on suureks saanud oma juurte läbi.

On õpetlik see lugu vanast kännust,
ning ajaratta pöördumatust rännust.
On tarkus meile tulnud juurte läbi,
sest igaüks meist kunagi on olnud käbi.

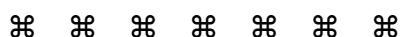
Õnnitleme

Aino Villemsoo - 1. oktoober - 80

Naima Kallasmaa - 6. oktoober - 70

Helgi Rikko - 9. oktoober - 75

Olaf Langsepp - 25. oktoober - 75

Uusi juhatuse liikmeid

KADI LAID

EGeSi pressiesindaja

Olen sündinud 1. juunil 1976. aastal Tallinnas. Minust pidi saama Piret, kuid viimasel hetkel otsustas ema palatikaaslase soovitusel hoopis Kadi kasuks. Kandsin kuni 2003. aastani nime Kadi Orunuk, mil abiellusin Jaanus Laidiga. Kasvatame ühiselt rõõmsameelset lõvipoissi Laurit, kes sündis 1997. aastal minu kooselust Tõnis Tõkkega. Meie kodu on praegu Hiiumaal Kärdla linnas.

Keskhariduse omandasin Kärdla keskkoolis, mille lõpetasin 1994. aastal. Seejärel täiendasin oma oskusi kodumajanduse vallas Suuremõisa tehnikumis, kus teenisin välja kokk-aedniku diplomi. Hiljem õppisin huvi pärast tollideklarandiks, kuid ametina see mulle meeldima ei hakanud. Siis astusin Tallinna kultuurirahvaülikooli, kus läbisin Harri Talvoja ja Raivo Maine käe all suguvõsa-uurimise kursuse.

Eesti genealooogia seltsi liikmeks astusin 2001. aastal. Selleks ajaks olin iseseisvalt ja Urmas Haud'i kannatlikul juhendamisel õppinud kasutama programmi Brothers Keeper 5.2. Esmalt proovisin kätt Tõkke (Tecko) suguvõsa arvutisse sisestamisega. Uurimistööd tegi aga hoopis Ernst Tõkke, kes nüüd juba mitmendat aastat manalamees. Oma viimastel eluaastatel saatis ta oma noorte sugulastele, ka minu toonasele elukaaslasele, tehtud tööst koopia. Tegemist oli nõ luustikuga. Lisaks oli tal kogutud elulugusid ligemale 300 trükilehekülje jagu, ent nendega ma tutvuma ei jõudnudki...

Minu enda suguvõsa on alati tundunud pisike, seda nii ema kui ka isa poolt. Uurimisel selgus, et osalt on selles süüdi poisslaste ehk nimekandjate järjepidevuse puudumine. Tänu minu isapoolse vanaema tädipoja tütre tütrele Signe Vahur-Tael'ile õnnestus selgeks teha isa-liini nime vähesuse põhjus: vaid üks liin kannab nime Orunuk (algkuju Orronock), ülejäänud on Kipparid. Emapoolset suguvõsa pole ma aga õieti uurima jõudnud hakatagi.

Käesoleva aasta plaanis on vormistada kunstiliselt sugupuu, kuhu kuuluvad kolm põlvkonda esivanemaid ning kõik nende järglased. Pikemas perspektiivis on soov korraldada suguvõsa kokkutulek. Edaspidi kavatsen ajas veelgi tagasi minna, et kokkutulekutel sugulaste ringi aasta-aastalt laiendada.

Ametilt olen ajakirjanik. Töötan Hiiu maakonna ainsas ajalehes toimetajana. Varem olen töötanud suhtekorraldajana, meedia monitoorija ja edastajana, laohoidjana, sekretärina, majutusasutuse administraatorina ning lasteaia kasvatajana. Ma olen õnnelik inimene!

Meie autorid

MARIA KÄRT

Maria Kärt (neiuna Olm) sündis 13. aprillil 1896. a Harjumaal Kadja külas Rätsepa (väiketalupidaja-sauniku) peres. Õppis Triigi ministeeriumikoolis (nimetati ka kõrgemaks algkooliks). Rahapuudusel tuli edasiõppimine peatada ja üle viie aasta töötada. Vahepeal olid vanemad ostnud suurema talu. Alles 20-aastasena sai minna Tallinna edasi õppima. 23-aastasena sai õpetajakoha Viimsi koolis Aasta pärast abiellus Iru kooliõpetaja Heinrich Kärddiga ja jäi eluks ajaks koduperenaiseks töötava mehe kõrvale.

Perekond elas Iru, Kurnal, Nõvas, Randveres ja lõppude-lõpuks Raplas. Pärast laste kaotust õnnetuse, sõja ja haiguse tõttu ning mehe surma järel 1957. a hakkas Maria üles kirjutama oma mälestusi. Ta suri Raplas 9.08.1975.a.

SVETLANA MAIDE (sünd.Lõžina)

Sündisin 10. aprillil 1946. a Venemaal. Olen pärit kristlikkust perekonnast. Meie peres oli 5 last, mina pesamuna. Oma esimesed sammud tegin juba Eestimaa pinnal.

1947. a märtsis tuli meie pere elama Eestisse. Elukohaks sai tol ajal turvaline Paslepa küla Uuetoa popsimaja Läänemaal, Noarootsi poolsaarel. Kui meie perekond Eestisse elama tuli oli vanemate rikkuseks üks laps süles ja neli käekõrval. Nende soetatud maine vara oli sõja ajal maatas tehtud.

Vanemate vintsutused olid suured: 1930-ndatel aastatel Venemaal kulakuks tunnistamine ja 1943. a Saksamaa koonduslaager.

Eestisse tulime ema venna Aleksander Trifonovi kutsel, kes abiellus 1928. a Peterburis õppeperioodil eestlanna Ella Raudsepaga.

Minu vanemad on pärit Arhangelski oblastist. Kuid eellased on sinna väljasaadetud 17 saj. kirikulõhe tõttu. Sealt pidid vanemad 30-ndatel väike tütar süles kodunt lahkuma ja uueks elupaigaks sai tollane Pihkva oblast, Pljussa alev. Siin sündis peresse 3 poega. Järjekordselt pidid nad 1943. a sülelapsega rändama läbi Poola selekteerimislaagri Saksa koonduslaagrisse Oldenburgi.

Kui sõda lõppes ja ameeriklased Lääne-Saksamaal vangid vabastasid, oli vanematel võimalus jääda Saksamaale või sõita mujale. Minu vanemad valisid tagasitee kodumaale. Maja ja majapidamine oli maatas. Vaja oli leida elupaik, ema ootas mind.

Huumoriga ütlen: olen projekteeritud Saksamaal, sündinud Venemaal ja üles kasvanud Eestimaal. Kunagi oma sahtliluuletusse olen pannud read:

Minu isamaa on Venemaa
Minu kodumaa on Eestimaa
Minu emakeel on vene keel
Minu kõnekeel on eesti keel

Nii on kujunenud meie pere saatus. Meie vanemad panid meid Eestis Pürksi 8-klassilisse kooli. Juba algul tegid vanemad lastele selgeks, et meil pole kuskile mujale minna. Me peame selgeks õppima eesti keele, austama kohaliku rahva traditsioone ja kombeid.

Oma eriala omandasin TEMT-is, erialaks tööstuslik- ja tsiviilehitus. See eriala on mind toitnud siiaani. Töötanud olen meistri, töödejuhataja ja viimased 15 aastat ehitusjärelvalve insenerina.

Suguvõsa uurimisega tegelen 4 aastat. Olen 2002. aastast EGeSi liige. Uurin oma vanemate 4 liini Venemaal ja abikaasa 4 liini Eestimaal, abikaasa on eestlane. Meie peres on tütar Kristel. Tütrel peres on tütar Marie 10 aastane ja poeg Robert pooleteist-aastane. Oma eellasi ja sugulasi hakkasin uurima selleks, et meie järglased teaksid - kes me olime ja kust me tulime. Kaantevahele veel midagi pannud ei ole, aga materjali jätkub.

Olen teada saanud, et minu vanaema perekonnanimi Smirennikova so vene sõnast *смириться* (omaks võtma, leppima) on pärit Alaskalt. Selline perekonnanimi pandi 18 saj. algul aleuudi šamaanile. Aleudid olid enne paganausku. Vene misjonärid, Valaami mungad ristisid aleuute. 1797. a peale ristimist sai šamaan nimeks Ivan Smirennikov. Tal oli suur pere.

Lapsena sain aru, et olen teistsugune - pilukas. Teismelisena tüütasin ema, miks sul on suured sinised silmad aga minul pilusilmad? Ema vastus oli ühene, oled isapoolse vanaema nägu ja ta oli eskimo - põhjast.

Juba vanal ajal olid Arhangelski kandi rahval (pomooridel) kaubandussuhted Alaskal elava rahvaga. Vene ärimehed abiellusid sageli aleuuditaridega.

Kuid väga huvitava seigani olen veel jõudnud. Minu abikaasa üks isapoolne liin Marley, on ka suhelnud Alaska rahvaga. Sündmuste keerdkäigus on ristunud Smirennikovid ja Marley-d 19. saj. lõpus ja 20. saj. algul, vaatamata sellele, et Marley-d on Eestisse tulnud läbi Venemaa hoopis Inglismaalt.

Minul on nüüd kätte jõudnud pensioniiga. Tahan võtta aja maha ja tegeleda suguvõsaurimisega põhjalikumalt. Mul on siiralt hea meel, et olen juurde saanud veel ühe hea ja huvitava hobi.

Laualehe toimetus:

Toimetaja: Ants Roomets
Tehniline toimetaja: Eva Niglas
Toimetuse liige Ants Härma

Kirjad: 12614, Akadeemia 70 – 13
Telefon: 677 5011
E-post: antsroomets@hotmail.ee
E-post: evaniglas@hotmail.com

